

ter operans æstimari, ut conveniens iudicaretur illam in operando sequi. Præsertim si is, qui supremam habet potestatem, aliquid periculi sentiat male utendi illa propter aliquem proprium affectum, et aptum remedium esse existimet alterius sequi voluntatem. Quod maxime videtur posse habere locum in uno vel altero genere actionum, licet pro tota votendi ratione, tam in privatis actionibus quam in publicis, minorem decetiam habere videatur. Sed nunc non tractamus quid expediat, hoc enim prudentiæ potius est negotium, pendetque ex consideratione particularium circumstantiarum; sed solum dicimus quid fieri possit, et non repugnet illi statui ac Pontificiæ dignitati.

19. *Episcopus et quilibet Prælati possunt hoc votum emittere.* — Unde ad objectiones consequenter dicimus, non repugnare illum, qui superior est uno titulo, esse subditum in alio foro, vel alio modo: sic enim Summus Pontifex, licet absolutus sit supremus pastor in ecclesiastico foro, subditus est suo confessori in foro pœnitentiæ; et eadem ratione potest se subdere vi promissionis et voti, quæ est subjectio longe alterius rationis, imo et improprie, seclusa jurisdictione et potestate dominativa. Atque eadem ratione idem dicendum censeo de Episcopo respectu alterius inferioris, et in universum de quocumque superiore respectu sui subditi. Ita ut etiam religiosus Prælati, qui ex vi suæ professionis non tenetur obedire specialiter confessori suo, possit, si velit, per aliud simplex votum ei obedientiam promittere. Semper tamen juxta regulam positam tale votum intelligitur accommodate ad statum promittentis, ideoque non extenditur ad ea quæ repugnant ejus officio, ac jurisdictioni.

20. *Corollarium ultimum.* — Ultimo denique ex dictis concluditur, sub materia hujus voti non comprehendi omnia opera virtutis, etiamsi non sint directe pugnancia cum statu votantis, sed tantum sint omnino extranea et aliena ab statu votantis. Hoc colligitur ex communi doctrina, quam de religiosis omnes tradunt, ut infra videbimus, quæ cum proportionem in præsentem explicanda est, secundum prudentem considerationem status, cum aliam regulam non habeamus, ut dictum est. Exempla sunt, si vir nobilis, secularis ac dives promittat obedientiam confessori suo, non propterea poterit illi præcipere ut vilioribus vestibus utatur, quam deceat statui suo, aut quod viles et abjectas actiones publice

exerceat, et sic de aliis. De quibus, moraliter loquendo, verisimile non est cecidisse sub intentionem votantis; hæc enim regula præ oculis habenda, et, pensatis circumstantiis, ad particulares casus prudenter applicanda.

CAPUT IV.

QUALE PECCATUM SIT OBEDIENTIAE TRANSGRESSIO, ET QUIBUS MODIS EXCUSARI POSSIT VEL CESSARE OBLIGATIO.

1. Supposita veritate et existentia hujus voti, certum est transgressionem ejus culpabilem esse, et ex suo genere esse peccatum mortale, cum sit contra obligationem voti, atque adeo contra religionem. Hoc vero posito, nonnulla supersunt explicanda. Primum est, quando censendum sit transgressionem seu omissionem obedientiæ esse talem, ut vera culpa sit. Secundum, supposita culpa, quando censenda sit mortalis. Tertium, quibus modis possit talis culpa excusari seu vitari. Ubi quarto loco aliquid addemus de hujus voti dispensatione.

2. *An semper sit peccatum mortale vel veniale non obedire præcipienti superiori.* — Circa primum difficultas est, an, quoties superior (ita enim semper appellabimus eum, cui obedientia est promissa) significat voluntatem suam circa aliquid agendum, culpa sit illud non facere, sive mortalis, sive venialis, ita tamen ut revera sit aliquis voti transgressio. Et est ratio dubii, quia supra diximus hoc votum, quatenus est promissio ad Deum, nihil aliud esse quam promissionem faciendi quod alius voluerit, et æquiparari promissioni conditionatæ. Si alius consenserit, vel ita judicaverit, quæ obligat impleta conditione; hic autem impletur conditio, hoc ipso quod superior voluntatem suam sufficienter significat. Deinde dictum est jussionem superioris in hujusmodi obedientiæ genere non tam esse proprium præceptum, quam applicationem materiæ voti; sed hæc applicatio non in alio consistit, nisi in hoc quod superior ostendit voluntatem suam, nam illa est quasi proxima materia hujus voti; ergo. Tandem in eo casu sequi voluntatem superioris est actus obedientiæ, et in præsentem potius religionis; ergo e contrario discordare a tali voluntate est contra votum; nam hic non videtur posse esse medium, nam si actus obedientiæ participet honestatem religionis, necesse est ut fiat ex voto; ergo ex obligatione voti; nihil enim

cadit sub voto, nisi quatenus cadit sub obligationem ejus; ergo e contrario omissio actus est contra obligationem voti, atque adeo aliqua culpa contra votum. In contrarium vero est, quia etiam in religiosis talis omissio non censetur proprie esse contra votum; ergo multo minus erit in voto simplici obedientiæ.

3. *Notandum primo pro resolutione, duplicem esse superioris voluntatem.* — *Voluntas inefficax non obligat.* — Circa hoc advertendum est multiplicem esse posse superioris voluntatem. Una est simplicis complacentiæ ad rem illam, seu desiderii ut talis res fiat, per voluntatem solum inefficacem, quæ conditionata dicitur, seu velleitas. Et de hac certum est, quantumvis expresse significetur per hæc verba: *Vellem, aut desidero ut hoc faciat*, vel similia, non sufficere ad obligandum, et consequenter nec satis esse ad culpam in non obsequendo, ut sic loquamur. Ratio est, quia illa est tantum voluntas secundum quid, quæ per se non sufficit ad obligationem inducendam; unde, nec Deo ipsi talem voluntatem ostendenti tenemur conformari, ut in consiliis manifestum est. Qui autem promittit obedire, non promittit exequi omnia desideria superioris, nec sequi voluntatem ejus secundum quid, sed simpliciter.

4. *Notandum secundo, voluntatem efficacem adhuc esse duplicem.* — *Voluntas efficacis de obligatione operis obligat.* — Est ergo in superiore alia voluntas absoluta et efficax; hæc autem ulterius duplex in præsentem cogitari potest: una de sola actione, ut: *Volo te hoc facere*; alia etiam formaliter de obligatione, ut: *Volo te obligare ad hoc faciendum*. Quæ duæ voluntates adeo distinctæ sunt, ut in legibus ferendis prima voluntas nec necessaria sit, nec sufficiat ad legis obligationem, secunda vero omnino necessaria et sufficiens sit; Deus enim, cum præcepto suo obligavit Abraham ad sacrificandum filium, absolute non voluit ut illum sacrificaret, imo potius noluit, voluit tamen illum obligare ad id faciendum et exequendum, nisi revocaretur præceptum. Item efficaciter voluit me esse religiosum, et mihi non imposuit ejus rei præceptum; e contrario vero cum præcepit Adæ ut non comederet, absolute et efficaciter voluit ipsum non comedere. Constat ergo has duas voluntates secundum se distinctas esse; an vero in præsentem materia distinguere valeant, difficultate non caret, ut jam dicam. Constat subinde posteriorem voluntatem sufficienter significatam, sufficientem esse ut

votum obliget, et ut illi repugnare sacrilegium contra votum sit. Hoc sufficienter convincunt rationes dubitandi in principio positæ. Item quia, supposito voto, tota radix hujus obligationis actualis est voluntas superioris; nulla autem voluntas potest esse aut formalior, aut efficacior.

5. *Difficultas circa voluntatem efficacem de sola actione.* — De priori autem voluntate, videtur ex proxime dictis colligi non sufficere, quia non sufficit ad legem vel ad præceptum. Hic autem occurrit notanda differentia, quæ rem hanc reddit difficilem; nam in superiore habente jurisdictionem, vel dominium proprium, possumus hæc duo distinguere, voluntatem scilicet, et potestatem jurisdictionis, vel domini; et ideo optime intelligitur posse velle rem vel actionem, non volendo uti sua jurisdictione circa illam; vel, e converso, posse velle applicare suam jurisdictionem ad talem actionem, non volendo absolute executionem ipsius actionis, et ita in hujusmodi superiore distinguuntur optimæ illæ duæ voluntates. At vero in præsentem casu nulla in superiore supponitur jurisdictio, neque ex vi voti simplicis obedientiæ habet specialem potestatem dominativam, ut supra declaratum est; ergo in eo non possunt distinguere illa duo, velle ut subditus hoc faciat, et velle obligare illum, quia non aliter potest obligare, quam absolute volendo ut operetur; nam si attente spectetur, non est ipse, qui directe obligat, sed votum quasi ad præsentem voluntatis ejus; et ideo etiamsi ipse velit, non videtur posse separari obligationem a voluntate operis sufficienter significata subdito; quia intrinsece sequitur ex vi voti, posita illa voluntate, nec illa voluntas prout directe terminatur ad obligationem est in præsentem necessaria, cum illa obligatio non sit quasi humani præcepti, sed immediate ex naturali jure ratione voti.

6. *Voluntas de sola actione non obligat.* — Nihilominus censeo etiam in præsentem distinguere posse et debere illas duas voluntates, et ad actualem obligationem voti obedientiæ, etiamsi maxime simplex sit, necessarium esse ut superior sufficienter significet habere voluntatem obligandi: ita sentiunt omnes de hoc voto, qui communis sensus et usus est optimus interpretis hujus obligationis, et omnium sic votantium. Item argumentum factum de religiosis est valde efficax, quia eorum obedientia est quasi exemplar omnis voti simplicis obedientiæ, et ideo qui sic vo-

vent, non aliter intendunt obligari quam religiosi; ergo non nisi per voluntatem præceptivam, quæ non est voluntas operis, sed voluntas obligationis. Declaratur præterea duobus modis. Prior est, quia, licet hic superior non habeat propriam jurisdictionem, neque etiam proprium dominium, nihilominus, eo ipso quod illi vovetur obedientia, constituitur a vovente, quasi vice Dei, ad exigendum tale debitum; donec ergo illud exigat ut debitum, non applicat, ut sic dicam, obligationem voti; non exigit autem ut debitum, donec satis clare proponat voluntatem obligandi. Posterior modus est, quia in quolibet vovente distinguimus propositum faciendi a voluntate se obligandi, et dicimus non illud propositum, sed hanc voluntatem esse necessariam ad valorem voti; qui autem obedientiam promittit, licet quoad obedientiam ipsam habeat voluntatem se obligandi, quando promittit, tamen quoad obligationem operis ex obedientia faciendi remittit eam in voluntatem proportionatam ejus cui obedientiam promittit; ergo solum intendit se obligare, quando alius voluerit obligare ipsum. Atque ita facile est etiam in hoc superiore distinguere illas duas voluntates. Nam potest velle tale opus ab alio fieri, vel absolute et secundum se spectato illo opere, vel ut sub tali voto obedientiæ comprehendi potest; et priori modo est voluntas operis tantum, posteriori autem modo est voluntas obligationis ad opus; priori etiam modo est voluntas tantum affectiva seu motiva generali modo; posteriori autem modo est voluntas præceptiva, quatenus in subjecta materia esse potest. Denique prior voluntas non est tam efficax, quantum esse potest in tali persona habente, eo modo quo explicui, vicem Dei; posteriori autem modo est efficacissima: talis ergo necessaria est ad hanc obligationem.

7. Nec rationes in principio positæ contra hoc urgent: nam, licet in superioribus explicuerimus per votum factum sub conditione alieni consilii, vel consensus, non tamen id accipiendum est cum omnimoda similitudine, sed cum proportione. Ex quo potest retorqueri argumentum; nam distinctum est votum obedientiæ, a voto conditionato, Si alter consenserit, ut constat ex communi omnium conceptione; in illo autem voto conditionato sufficit ad obligationem ejus, quod alter consentiat in opus, volendo illud, etiamsi nullo modo illud præcipiat; ergo in priori voto plus requiritur, voluntas, scilicet, præceptiva, qua-

lis explicata est. Quapropter sola etiam illa voluntas est applicativa materiæ hujus voti, per quod respondetur ad rationem secundam. Ad tertiam autem rationem, negare aliquis posset esse in illa actione (quando vere non præcipitur per voluntatem obligandi) propriam honestatem obedientiæ seu religionis. Hoc autem est contra communem modum operandi spiritualium virorum; imo et contra D. Thomam 2. 2, q. 104, art. 5, ad 3, ubi duplicem distinguit obedientiam honestam; aliam necessariam, quæ sine peccato prætermitti non potest, quæ scilicet, inquit, *obedit in his ad quæ obligatur*; aliam perfectam, quæ *obedit in omnibus licitis*, scilicet, etiamsi non obligetur; sensit ergo latius patere obedientiam quam obligationem; imo perfectam obedientiam non expectare obligationem, si materia, verbi gratia, licita sit. Quod sane longiore postulabat disputationem, quam fortasse infra attingemus agentes de obedientia religiosa; nunc breviter ita declaro pro difficultate præsentis. Nam, licet ille actus non sit præceptus, et ideo voluntas illius non videatur habere propriam materiam proximam obedientiæ, habet tamen quemdam ordinem ad præceptum et votum, vel ex eo quod iungitur ab illo qui potest illum præcipere, et sub rigorosa voti obligatione constituere; vel ex eo quod ex hoc motivo maxime fit, quia id redundat in majorem quamdam voti religionem et observantiam, quatenus habet, ut sic dicam, vestigium quoddam et insinuationem obedientiæ; hæc ergo ratione participat honestatem ejus.

8. *Dubitatio, quibus signis hæc voluntas præceptiva intimari debeat. — Resolutio. —* Ultimo inquireret aliquis circa hoc punctum, quibus modis aut signis debeat hæc voluntas superioris intimari, ut obligationem inducat. Respondetur aliud esse quærere, quid necessarium est ex hac parte ut obliget ad mortale, de quo in puncto sequenti dicam, et aliud quid sit necessarium ut obliget in conscientia sub aliqua culpa, voto seu obedientiæ contraria. Et in hoc nihil fere speciale dicendum occurrit; solum enim necessarium est ut superior ipsimet subdito, vel in particulari, vel in generali, vel per se, vel per alium, sufficienter declaret voluntatem suam, quibuscumque signis id faciat. Unde regulariter intercedere debent verba vel prolata, vel scripta, quæ sola habent expressam significationem. Et præsertim, quia necesse est ut aliquo verbo imperandi hujusmodi intimatio fieret,

nam alia licet indicent voluntatem operis, non satis significant voluntatem obligationis, et præceptivam. In particulari etiam considerandus est modus præcipiendi, et communis usus, qui solet hujusmodi signa et eorum sensum optime interpretari. Ac denique si subditus dubitet de intentione præcipientis, aut ab eodem certus reddi studeat, aut pareat, ut omne periculum vitet.

9. *Dubium secundum. — Assertio prima: ut peccatum inobediendiæ sit mortale, requiritur materia gravis, et non sufficit voluntas superioris graviter obligantis. —* Circa secundum punctum, primum omnium supponendum est, ut hæc obligatio sit sub culpa mortali, necessariam esse materiam proportionatam, id est, gravem et capacem tantæ obligationis. Neque enim probabile est, quod quidam dicunt, si superior satis ostendat se velle obligare quantum potest, semper obligare sub mortali, etiamsi res præcepta minima sit. Hoc enim esse falsum, constat ex generali principio, quod peccata fiunt venialia ex levitate materiæ, nulla enim ratio est cur hæc materia excipiatur. Si enim aliqua esset, maxime quia hoc præceptum nititur in voto, cujus obligatio maxima est; at vero in superioribus est ostensum fractionem voti in materia levi non esse peccatum mortale; ergo idem dicendum est in præsentis; nam, secluso titulo religionis, nulla lex in materia levi, si in illa præcise sistatur, obligat ad mortale. Si ergo circumstantia voti adjuncta, a qua sumitur titulus religionis, non addit mortalem malitiam slante eadem materia, non est unde possit superior obligare ad mortale in tali materia, etiamsi maxime velit. Quod de Prælati religionum in specie et graviter docuit Castro, lib. 4 de Lege pœnali, c. 5, docum. 2; et Medina 4. 2, q. 96, a. 4, ad 3. Unde a fortiori id dicent de illo, cui extra religionem obedientia est simpliciter promissa. Advertunt tamen iidem auctores aliquando materiam, quæ secundum se levis apparet, ex fine et circumstantiis interdum fieri gravem; quod frequentius accidere potest in religionibus propter commune bonum illarum, quam extra illas; ubicumque autem et quomodocumque contingat, verum est; tunc autem non præcise sistitur in materia levi, ut locuti sumus.

10. *In materia gravi, concurrente superioris voluntate graviter obligantis, transgressio est gravis. —* Deinde supposita gravi materia, si superior sufficienter declaret se velle obligare prout potest, clarum est jam concurrere omnia,

quæ ad obligationem sub mortali necessaria sunt. Solet autem illa intentio præcipientis ex duobus maxime colligi, scilicet, ex forma, seu verbis præcepti, et ex gravitate pœnæ, si adjungatur. Hoc vero posterius signum non habet locum in præsentis casu; nam ille, qui solum habet potestatem præcipiendi ex voto simplici alterius, non habet jurisdictionem in illum, ut possit gravem pœnam excommunicationis, suspensionis, vel aliam similem suo præcepto adjungere; quæ potestas est in Prælati religionum, et ideo in eorum præceptis hæc circumstantia consideranda erit, ut infra suo loco videbimus. Habent enim illi potestatem quamdam dominativam, qua possunt subditos regulariter corrigere; atque ita etiam possunt pœnis statui accommodatis præcepta sua sancire; hic vero superior, de quo agimus, non habet propriam potestatem coercivam per pœnam aliquam privatam involuntarie et coacte infligendam, qualis est in domino erga servum, vel in patre respectu filii, quia potestatem dominativam non acquirit per solum simplex votum; imo nec per promissionem humanam simplicem, etiamsi illam habeat adjunctam, ut in fine sectionis secundæ tactum est.

11. Solum ergo supersunt verba illa consideranda, de quibus, præter dicta in fine superioris puncti, solum est advertendum, communi usu religionum esse receptum, ut si superior simplici verbo præcipiat, quantumvis materia sit gravis, non censeatur velle obligare sub mortali, quantum est ex suo positivo præcepto, et obedientiæ voto; si autem dicat: *In virtute obedientiæ, aut sanctæ obedientiæ*, vel quidpiam æquivalens, tunc sufficienter significare voluntatem obligandi quantum potest in tali materia, ut infra suo loco videbimus; quia vero votum simplex obedientiæ et rarum est, et privatam, non videtur habere proprium usum, ex quo possumus simile iudicium illi proprium colligere, et ideo applicanda ad illud videtur dicta religionum consuetudo; nam sicut hoc votum simplex obedientiæ fit ad quamdam imitationem et participationem religiosi status, ita illius usus et exercitium videtur sub eadem intentione et proportione fieri.

12. Ex illis autem duobus membris, quod illa posteriora verba, *in virtute sanctæ obedientiæ*, sufficiant ad obligandum sub mortali, per se satis manifestum est, non solum ex usu, sed etiam quia ipsemet usus in proprietate talium verborum fundatus est; quia non

poterat clarioribus verbis, aut formalitas obedientiae exprimi, aut debitum ratione voti exigi. Legatur Cajet. 2. 2, q. 186, a. 9. Alterum autem membrum nonnullam difficultatem habet; aut enim verbo simplicis praecepti superior revera praecipit, vel non; si praecipit, et materia est gravis, necessario subsequitur obligatio gravis, quia jam illa pertinet ad religionem, et ex vi voti; ergo est juxta exigentiam materiae; si autem non praecipit, tunc nec peccatum veniale erit non obedire, etiam si materia sit gravis, quia nullo modo agitur contra votum. Quod tamen videtur esse contra communem sensum, et aestimationem religiosorum, quem declaravit Bernard., lib. de Praecepto et dispens., c. 14.

13. *In materia gravi, nisi accedat voluntas superioris obligandi sub mortali, transgressio non est contra obedientiam.* — Nihilominus in rigore verum censeo hic non posse dari medium per se et ex vi talis praecepti, medium, inquam, inter praeceptum obligans ad mortale, vel nullum praeceptum. Sicut supra dicebamus, si materia voti sit gravis, non posse aliquem velle vovere, et se obligare ad veniale, et ideo in tali materia vel non est vovendum, vel si voveatur, obligationem sub mortali oriri necesse est, nec dari potest medium obligationis ex voto ad veniale in tali materia. Ita in praesenti dicendum censemus quantum est ex obligatione voti obedientiae, nam intercedit omnino eadem ratio. Cum ergo usus interpretatus sit superiores nolle illis simplicibus verbis, tametsi praeceptiva videantur, obligare sub mortali, consequenter intelligendi sunt nolle materiam illam sub obligatione voti constituere, atque adeo nolle ex voto obligare. Si ergo in hujusmodi inobedientia culpa venialis adjungitur, erit vel ab extrinseco, vel ratione scandali, vel ratione alterius obligationis, quia regulariter tale opus non fiet bono fine et prudenti modo, ac moderato affectu. Potuit etiam consuetudine introduci aut declarari, esto id non praecipatur ex voto, praecipit tamen ex illa humana conventionem aut promissione, quae intervenit inter talem subditum et superiorem, quae sufficit in tali materia ad obligandum ad veniale, non tamen ad mortale, nisi exigatur obligatio voti.

14. *Quae causae excusent ab hac obligatione.* — Jam vero occurrit tertium punctum supra propositum, quibus modis excusari possit quispiam ab hac obligatione. In quo primum observanda sunt superius dicta, de his quae

possunt excusare aliquem ab obligatione voti; nam sine dubio illa etiam sufficient ad excusandum ab hac obligatione, cum haec non sit aliunde quam ex voto. Deinde observanda sunt quae de excusatione legis humanae in propria materia tradi solent, nam, licet haec obligatio non sit proprie ex lege humana, sed ex voto, tamen, quatenus per voluntatem humanam, et suo modo praeceptivam applicatur, eisdem fere regulis quoad hanc partem mensuranda est. De quo videri potest Castro, lib. 4 de Lege poenali, c. 5. Praeter haec autem nihil fere in specie occurrit hic adnotandum, praeter id quod in superioribus tactum est.

15. *An periculum damni excuset ab obedientia.* — An vero periculum alicujus gravis nocuenti excuset ab hujusmodi obedientia, in hoc existimo distinctione utendum; aut enim periculum illud tale est, ut non sit per se annexum operi praecepto, neque a superiore fuerit praevisum aut cogitatum; aut praeceptum datum est non obstante praevisione periculi. In priori casu, certum est excusari subditum ratione talis periculi, per se loquendo, ac secluso scandalo, tum quia praecepta positiva in simili eventu non obligant, imo nec multa naturalia, maxime affirmativa; tum etiam quia nullus vovens obedientiam intendit se obligare cum tanto discrimine; imo, licet hoc intenderet, talis intentio temeraria esset, et omnino imprudens, et ideo non esset censenda sufficiens ad inducendam obligationem in conscientia. Et propter eandem rationem etiam in praecipiente non praesumitur voluntas obligandi in eo casu, et quamvis illam haberet, esset inefficax, quia esset temeraria, ac proinde injusta; quid enim magis iniquum et insolens, quam sine ratione ac praemeditatione periculi absolute obligare subditum, non obstante quocumque discrimine? Atque in hoc convenienti omnes Doctores tractantes de obedientia, de legibus, de quo videri potest D. Thomas 2. 2, q. 104, a. 5, q. 120, a. 1, q. 147, a. 4, et 1. 2, q. 96, a. 6, ubi Cajet., et Navar. in Summa, c. 23, n. 43.

16. In posteriori autem casu non potest regula generalis tradi; est enim regulariter verum non posse hominem ex instituto et directa intentione obligare subditum suo praecepto ad agendum aliquid cum probabili periculo vitae, quod maxime locum habet in praeceptis privatis, quae non solent ad commune bonum ordinari; et ultra hoc accedit in nostro casu specialis ratio, quia superior non habet jurisdictionem, neque proprium

ius, et quasi internam potestatem dominativam, sed solum applicat obligationem voti. Nihilominus tamen aliquando ex gravi causa certum est praeceptum humanum posse obligare etiam cum discrimine vitae, ut ex materia de legibus suppono; et ideo non dubito quin per votum obedientiae religiosae possit aliquando hoc praeceptum imponi, ut infra dicam; hic vero res est magis dubia, quia minor est potestas in praecipiente; et ideo observanda est regula superius tacta de conjecturata intentione voventis. Sed est supponenda honestas actionis, et tam gravis causa, vel necessitas ejus, ut prudenter possit vel voluntarie fieri, vel praecipit ab habente potestatem; nisi enim hoc supponatur, non potest habere locum obligatio, propter rationes insinuat in priori puncto, quia esset temerarium et iniquum praeceptum; non tamen sufficit honestas actionis et gravitas causae, nisi sit potestas in praecipiente; haec autem potestas in praesenti casu proxime manat ex voluntate et intentione voventis, et ideo conjectare necesse est an ipse voluerit dare alteri tantam potestatem supra se ipsum, vel an (quod idem est) intendat se obligare ad obediendum in similibus eventibus. Ad hoc autem imprimis considerandum est, an casus ille fuerit praecogitatus et intentus; nam ex uno licebit ad alios argumentum facere. Deinde applicanda est alia regula de statu vel munere voventis; nam si quis vovisset obedientiam praefecto alicujus xenodochii in ordine ad curationem infirmorum, et postea praeciperetur inservire alicui cum periculo contagii, merito conjectandum esset, talem actum comprehensum esse sub illa obligatione, quia est valde consentaneus illi statui, et muneri, cui se vovens dicavit; at vero si vovens profiteretur vitam longe dissimilem, nulla esset ratio existimandi voluisse se obligare ad tantum periculum, et per haec potest in similibus ferri iudicium.

17. His denique addendum, quod quarto loco est propositum, hanc obligationem per dispensationem etiam cessare posse; quod enim in hoc voto cadere possit dispensatio, aequum certum est ac de quolibet alio, maxime cum supponamus illud esse simplex, et nulla sit in eo specialis ratio, propter quam indispensabilius censeatur quam votum castitatis. Quin potius Ecclesia majorem rationem videtur habuisse voti simplicis castitatis; et firmiter et immutabiliter illud esse voluisse, quam hoc simplex obedientiae votum, non

quia ex genere suo nobilior sit, nam ex se votum obedientiae sine dubio praeminet, ut docet D. Thomas, q. 186, a. 8, et dicemus infra agentes de votis religiosis; sed quia votum simplex castitatis, regulariter et frequenter loquendo, magis utile ac necessarium in Ecclesia existit, ac proinde magis etiam est usitatum. Et hinc est ut castitatis votum sit reservatum Summo Pontifici; de hoc autem voto obedientiae talis reservatio non legitur, et ideo, sicut supra diximus votum simplex paupertatis posse per Episcopum esse dispensatum, ita etiam de hoc voto dicendum est, quia in hoc genere quidquid non est Episcopo denegatum, censetur esse concessum, et ideo quae dicta sunt de potestate communi dispensandi, vel commutandi alia vota, ad hoc etiam applicanda sunt.

18. *Difficultas, an et quomodo valeat dispensare superior.* — Solum potest inquiri an ille, cui promissa est talis obedientia, etiamsi non habeat potestatem dispensandi alia vota, possit hoc auferre. Sed hujus resolutio facilis est ex dictis, nam per modum dispensationis certum est non posse votum auferre, quia dispensatio semper est actus jurisdictionis, et ille propriam jurisdictionem non habet, ut supponimus. At vero ex parte materiae subtrahendo illam, poterit hujusmodi persona tollere alteri obedientiae usum ac necessitatem, scilicet, nihil ei imperando, nam hoc in ipsius est potestate, ac voluntate. Per hoc autem absolute non auferet alteri votum, quia semper manet, quantum est ex parte ipsius, ligatus, ut si alter velit imperare, ipse obedire teneatur, quia in altero nulla est potestas ad auferendum hoc vinculum, ut dictum est; imo etiam circa ipsum obedientiae usum advertere oportet, an is, cui obedientia fuit promissa, sese aliquomodo obligaverit ad gerendam curam animae alterius, nam tunc non poterit licite omnino abstinere ab usu imperandi, in his quae viderit esse ad salutem alterius necessaria, vel statui suo valde convenientia; quanquam si ad sustinendum munus, nec a superiore cogitur, nec ipse se Deo per votum obligavit, sed solum ex promissione quadam, vel conventionem humana, poterit, quantum in ipso est, munus et curam deponere, et, altero consentiente, et cedente juri suo, liber fiet ab omni hujusmodi obligatione.

19. *An semper requiratur causa legitima, ut Episcopus dispenset, et sibi reservet.* — Rursus circa ipsam dispensationem adver-

tendum est duobus modis posse fieri, scilicet, et circa totum votum, et circa speciales actus jam imperatos ex vi voti; certum est enim, licet talis superior aliquid præcipiat, urgendo quantum potest obligationem voti, posse in illo præcepto dispensare omnem illum, qui potest dispensare in toto voto, quia non major potestas requiritur ad dispensandum in particulari actu voti, quam in toto voto. Item quia obligatio utraque ejusdem rationis est. Deinde certum est ad dispensandum valide in tali voto non solam potestatem, sed etiam causam legitimam esse necessariam, quia quoad hoc etiam eadem est ratio de hoc voto et de aliis; sed, quamvis hoc sit verum de propria dispensatione, dubitari potest an Episcopus absque alia causa, quasi proprie jure suo utens, possit et in particulari auferre a tali persona omnem obligationem in virtute talis voti ipsi impositam, et generaliter sibi reservare omnem usum talis voti, seu omne jus imperandi ex vi illius. Hinc enim videtur Episcopum utrumque posse, quia est Prælatum superior, cui esse debet subordinata omnis obedientia inferiori promissa. In contrarium vero est, quia talis persona non promissit obedientiam Episcopo. Distinctione igitur utendum est; aut enim materia præcepti a proximo superiore impositi talis est, ut, secluso voto, possit ab Episcopo præcipi aut prohiberi, et in eo casu clarum est posse auferre obligationem per modum irritationis, prohibendo materiam, juxta superius dicta de irritatione votorum; aut materia præcepti non est ejusmodi, sed est omnino superogationis (nec enim potest Episcopus quamcumque actionem bonam præcipere), et in eo casu non poterit sine speciali causa, et per modum voluntariæ dispensationis, obligationem auferre, quia tunc irritatio locum non habet; unde consequenter fit, totum votum simpliciter et absque ulla causa irritare non posse.

CAPUT V.

UTRUM VOTUM OBEDIENTIAE SIT ALIQUID INDISTINCTUM A TRADITIONE RELIGIOSA, ET QUID ILLI ADDAT.

1. Suppositis quæ generatim de voto obedientiæ in superioribus diximus, hic solum addenda sunt quæ ad particularem ejus materiam et obligationem, prout in religione exercetur, spectant. Quia vero votum obe-

dientiæ magnam habet affinitatem cum traditione quæ in professione fit, ideo hæc duo prius inter se comparabimus, ejusque proprias rationes explicabimus.

2. Ratio difficultatis est, quia duo sunt de ratione obedientiæ religiosæ, scilicet abnegatio propriæ voluntatis, et subjectio ad voluntatem superioris. Utrumque autem fit seu exhibetur ex vi traditionis religiosæ; ergo in illa consistit tota ratio et vis obedientiæ religiosæ; ergo vel illa ipsa est votum obedientiæ, aut certe votum necessarium non est. Major constat ex ipsa ratione obedientiæ, determinando illam ad Evangelicam obedientiam, quæ non solum comprehendit obedientiam per se necessariam, hoc est præceptorum, sed etiam voluntariam; hæc enim supponere debet hominem abnegasse libertatem suæ voluntatis, etiam in his quæ sine peccato facere posset, vel omittere, et illam sub aliena voluntate ita constituisse, ut jam honeste non valeat discordare; ergo hæc obedientia illas duas conditiones intrinsece requirit. Et ideo dixit Christus Dominus: *Qui vult venire post me, abneget semetipsum*, Matt. 16, per quæ verba hanc obedientiam consuluisse Patres interpretantur, ut in superioribus vidimus. Nam hæc abnegatio maxime in voluntatis propriæ renuntiatione consistit, et ideo, quod statim subdit: *Tollat crucem suam*, de vita religiosa exposuit Basilius, sermone de Abdicat. rerum, et clarius in regulis fusius disputatis, regula 6: *Oportet (inquit) ut nos ipsos primum abnegemus, et crucem sustollamus, ac tunc demum illum sequamur. Nihil autem est aliud suiipsius abnegatio, nisi summa rerum omnium vitæ superioris oblivio, atque a suis ipsius voluntatibus recessio*. Quod etiam late prosequitur regula 8, ubi inter alia dicit, hanc suiipsius abnegationem esse summum rerum omnium fastigium. Gregorius etiam, lib. 6, in 1 Reg., c. 2: *Per alias (inquit) virtutes nostra Deo impendimus, per obedientiam nosmetipsos exhibemus*. Et ideo ait obedientiam præferri cæteris sacrificiis, quia, ut ipsemet dicit, homil. 32 in Evang., *homini facile est relinquere sua, est autem valde difficile relinquere semetipsum; minus quippe est abnegare quod habet, valde autem multum est abnegare quod est*. Et ideo dixit idem Gregorius, homil. 20, in Ezechiel., versus finem, hanc sui abnegationem esse perfectissimum holocaustum. Multaque similia de hac obedientia tradunt Patres, quæ partim in superioribus adduximus, tractando de simplici

voto obedientiæ, copiosius autem afferemus infra tractando de obedientia quam Societas Jesu profitetur, et in sequentibus capitibus nonnulla etiam insinuanda erunt.

3. Quod autem religiosa traditio easdem duas conditiones requirat (id enim in minori propositione sumebamus), facile convinci potest ex generali ratione traditionis, adjunctis his, quæ supra diximus de professione religiosa. Nam per veram traditionem, qua quis donat rem suam alteri, se illa privat, et jure, quod in ipsam habebat, atque in aliam transfert; sic ergo qui seipsum alteri donat, desinit esse sui juris, et incipit esse alterius, ut in servo videre licet. Sic ergo etiam religiosus ex vi solius traditionis seipsum abnegat, quia jure in seipsum se privat, et sub alterius potestate constituitur, cujus voluntatem ex vi traditionis ejusdem facere tenetur, relicta sua. Et hoc est quod Basilius, Benedictus, Gregorius, Bernardus et alii Sancti Patres supra citati dicunt, religiosum non esse sui juris, sed totum esse sub potestate alterius, ex vi illius donationis, qua se tradit religioni. Nihil ergo hic superest quod per votum obedientiæ fiat; neque etiam oportet plura vincula moralia hic multiplicare, cum necessaria non sint. Et confirmatur, quia alias religiosus agens contra voluntatem superioris dupliciter peccaret, scilicet et contra votum, et contra jus superioris, quod illi convenit ex vi traditionis; sicut enim servus tenetur obedire domino ratione traditionis, ita et religiosus Prælato suo; inconveniens autem est multiplicare peccata sine necessitate.

4. *In religioso statu fit proprium obedientiæ votum*. — Nihilominus statuendum imprimis est, ut certum, in religioso statu verum ac proprium votum obedientiæ fieri. Hoc est certissimum, et in superioribus satis probatum, cum ostendimus tria vota esse de substantia et essentia hujus status, inter quæ votum obedientiæ non solum numeratur, sed etiam primarium habet locum. Nam, ut dixit Joannes XXII, in Extravag. *Quorumdam*, de Verborum significatione: *Magna quidem paupertas, sed integritas majus bonum est, sed obedientia maximum, si custodiatur illæsa, nam prima rebus, secunda carni, tertia vero menti dominatur et animo*. Deinde usus omnium religionum veram et approbatam religionem profitentium sufficienter hanc veritatem confirmant. Unde intelligitur, quando religiosus promittit obedientiam Deo, vel Prælato, per illas voces dativi casus, duos terminos posse

designari, scilicet, vel promissionis, quæ tunc fit, vel obedientiæ, quæ postea adhibenda est; utraque enim alicui redditur seu exhibetur. Quatenus ergo illa promissio est tertium votum essenziale religioni, respicit Deum ut immediatum terminum promissionis, quia ut sic est votum, et non alias, et fortasse non respicit ut proximum terminum obedientiæ exhibendæ, quod infra videbimus. E contrario vero est certum, Prælatum, seu hominem esse proximum terminum exhibendæ obedientiæ, id est, personam cui immediate obediendum est ex vi talis voti, non autem esse terminum ipsius promissionis, in qua consistit substantia talis voti; quia votum, ut votum, est promissio facta Deo, et non homini; imo, supra ostendimus ad votum obedientiæ necessariam non esse propriam promissionem homini factam, etiam ex parte materiæ talis voti; quomodo autem interveniat in hoc voto, quatenus in religione fit, statim explicabimus.

5. *Votum obedientiæ distinguitur a traditione*. — Secundo, assero hoc votum formaliter esse quid distinctum a traditione inclusa in professione religiosa. Probatur primo, quia promissio et traditio genere differunt, et promissio, in rigore et proprie sumpta, et respectu ejusdem rei, includit negationem traditionis, sicut futurum ut futurum includit negationem præsentis, seu facti, vel sicut jus ad rem quod paratur ad jus in re. Ex quo principio in superioribus ostendimus fieri non posse ut votum aliquod in sua intrinseca ratione includat propriam traditionem, quia de essentia voti est quod sit promissio; sed hoc votum obedientiæ est verum votum, veraque promissio; et traditio, quæ in professione religiosa includitur, est etiam vera donatio ac traditio. Ergo formaliter ita distinguuntur, ut, licet in illo actu necessariam connexionem habeant, neutra autem intrinsece includat. Secundo hoc declaratur ex personis, quibus immediate fiunt. Nam votum immediate fit Deo, ut declaratum est; traditio autem immediate fit religioni, cui religiosus se donat, ejusque membrum efficitur; ergo signum est illas esse actiones et vincula formaliter distincta, quanquam possit una aliam quasi informare, et suo modo perficere, ut dicemus. Explicatur exemplo in donatione calicis, verbi gratia, facta alicui ecclesiæ, vel voto donandi illum; nam donatio immediate fit ipsi ecclesiæ, votum autem Deo, et ideo ex vi voti præcise non acquiritur jus ecclesiæ, sicut ac-